

בג"צ 967/14 - יוסף בכר נ' המרכז לגביית קנסות ואגרות

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ 967/14

לפני:

כבוד השופט ס' ג'ובראן

כבוד השופט צ' זילברטל

כבוד השופט א' שהם

יוסף בכר

העותר:

נגד

1. המרכז לגביית קנסות ואגרות

2. שוטה חובל

המשיבים:

עתירה למתן צו על-תנאי

בעצמו

העותר:

עו"ד יונתן ציון-מוזס

בשם המשיב 1:

עו"ד דבורה חן

בשם המשיב 2:

פסק-דין

השופט א' שהם:

1. לפנינו עתירה למתן צו על-תנאי, בגדרה מבקש העותר להורות למשיב 1 ליתן טעם מדוע לא ייעתר לבקשתו לפרוס את חובו כלפי המשיב 2, ומדוע לא יבטל את הקנסות וריבית הפיגורים שהצטברו בגין אי-תשלום חוב זה.

2. ביום 3.7.2012, הרשיע בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (תפ"ח 34337-05-11) את העותר, על יסוד הודייתו, בשורה של עבירות רכוש, אלימות וקשירת קשר לביצוע פשע, אותן ביצע במסגרתן של ארבע פרשיות שונות. לענייננו די אם נציין, כי העותר הורשע בכך שביום 28.5.2010, הוא תקף ביחד עם אחיו את המשיב 2 - שוטה חובל (להלן: המתלונן), כאשר הם מחופשים לשוטרים, וזאת כנקמה על צו הפסקת עבודה שהוציא המתלונן במסגרת תפקידו כמנהל אגף הרישוי והפיקוח על הבניה בעיריית תל אביב-יפו.

ביום 23.1.2013, נגזרו על העותר 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל; 18 חודשי מאסר על-תנאי, לבל יעבור העותר, במשך 3 שנים מיום שחרורו, עבירה מבין העבירות בהן הורשע או עבירת אלימות מסוג פשע; כמו כן, הוטל על העותר לפצות את המתלונן בסכום של 60,000 ש"ח.

3. העותר לא שילם את סכום הפיצויים שהוטל עליו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, וביום 27.6.2013, הועבר הטיפול בגביית הפיצויים אל המשיב 1 - המרכז לגביית קנסות הוצאות ואגרות (להלן: מרכז הגבייה). לטענת העותר, כבר ביום 3.2.2013, הוא פנה למשיב 1 בבקשה לפרוס את תשלום הפיצויים ל-25 תשלומים חודשיים ושווים בסך של 2400 ש"ח כל אחד, ולדחות את תחילת התשלום עד לאחר סיום ריצוי עונש המאסר. יצוין, כי לטענת המשיב 1 פנייתו הנזכרת של העותר התקבלה במרכז רק ביום 21.7.2013. כך או כך, ביום 8.8.2013, דחה המשיב 1 את בקשתו של העותר, בציינו כי על העותר לפרט את הנסיבות המיוחדות המצדיקות היענות לבקשתו, ולגבות את הבקשה בתצהיר ובמסמכים מתאימים. עוד הובהר לעותר, כי ככל שלא יוסדר תשלום הפיצויים למתלונן, ימשכו הליכי הגבייה כסדרם.

4. במקביל להליכים אל מול המשיב 1, פנה העותר, ביום 15.7.2013, לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, בבקשה לאפשר לו לשלם באופן מיידי 20,000 ש"ח מתוך סכום הפיצויים בו הוא חב, ולפרוס את יתרת הסכום ל-20 תשלומים חודשיים ושווים, בסך 2,000 ש"ח כל אחד. בתגובתו לבקשה זו, התנגד המתלונן לפריסת התשלומים שהתבקשה על-ידי העותר, והסכים לפריסת סכום הפיצויים לשני תשלומים חודשיים ושווים. ביום 31.7.2013, ועוד טרם שניתנה החלטת בית המשפט המחוזי בבקשתו זו של העותר, הוא שב ופנה לבית המשפט המחוזי, והודיע כי הוא הפקיד סכום של 20,000 ₪ לזכותו של המתלונן. כמו כן, חזר העותר על בקשתו לפרוס את תשלום סכום הפיצויים, תוך שהוא שב ומבקש לבטל את ריבית הפיגורים שהצטברה, בגין אי תשלום החוב במועד. ביום 1.9.2013, נענה בית המשפט המחוזי, באופן חלקי, לבקשתו של העותר, והורה כי יתרת סכום הפיצויים תשולם בארבעה תשלומים שווים, החל מיום 29.9.2013. לצד זאת, נקבע כי אין מקום לבטל את ריבית

הפיגורים, בה חוייב העותר. יצוין, כי ביום 29.9.2013, ביצע העותר תשלום אחד מבין ארבעה, והעביר סכום 10,613 ש"ח לידי המשיב 1.

5. ביום 10.9.2014, פנה העותר בשנית למשיב 1, בבקשה לפריסת יתרת סכום הפיצויים בו הוא חב "לתשלומים נמוכים עד כמה שניתן", כאשר לבקשתו צורפו אסמכתאות המעידות על מצבו הכלכלי וכן תצהיר התומך בבקשה. ביום 8.1.2014, נדחתה הבקשה וממוקד המידע של מרכז הגבייה נמסר לעותר, כי עליו לשלם את חובו בשלושה תשלומים שווים, כפי שקבע בית המשפט המחוזי, החל מחודש פברואר 2014.

להשלמת התמונה נציין, כי ביום 14.10.2013 שוחרר העותר ממאסרו במסגרת שחרור מוקדם, וכיום הוא במעמד של אסיר ברישיון.

העתירה

6. בעתירתו חוזר העותר על עיקרי השתלשלות האירועים כמפורט לעיל, וטוען כי אין ביכולתו לעמוד בתשלומים שהטיל עליו בית המשפט המחוזי. לטענת העותר, מצבו הכלכלי הוא בכי רע; מעמדו כאסיר ברישיון מקשה עליו למצוא עבודה; וכיום הוא מתפרנס בדוחק מעבודה כשומר בחניון, כאשר מרבית משכורתו משמשת לתשלום עבור החזקת דירתו. לפיכך, מבקש העותר כי יוצא צו-על תנאי אשר יורה למרכז הגבייה לפרוס את תשלום יתרת סכום הפיצויים בו הוא חב, ולבטל את ריבית הפיגורים שנוספה לסכום הפיצויים.

ביום 13.4.2014, הגיש העותר בקשה למתן צו ביניים, אשר יורה למרכז הגבייה לעצור את הליכי הגבייה נגדו ולבטל את העיקול שהוטל על חשבונו, עד להכרעה בעתירה שהגיש. העותר ציין, כי במסגרת הליכי הגבייה שננקטו נגדו הוטל עיקול על חשבון הבנק שלו ועל כספי הסיוע שהוא מקבל ממשד השיכון והבינוי. העותר הוסיף וטען, כי עיקול זה פוגע בו באופן קשה ומונע מבעדו מלשלם את יתרת סכום הפיצויים למתלונן.

תגובת המשיבים

7. המשיב 1 מבקש לדחות את העתירה על הסף, ואף לגופו של עניין. בתגובה המקדמית מטעמו של המשיב 1 צוין, כי ביום 2.3.2014, נשלחה לעותר הודעה בכתב, בה נמסר לו בשנית, כי בהתאם להחלטת בית המשפט המחוזי עליו לשלם את יתרת הפיצויים בשלושה תשלומים שווים, וכן צוין כי "ניתן לשלם את החוב באמצעות כרטיס

אשראי בתשלומים (עד 18 תשלומים בקרדיט)". ברם, העותר לא שילם את יתרת סכום הפיצויים בו הוא חב, ולכן, ביום 3.4.2014, הוטל עיקול על חשבון הבנק שלו. עוד צוין, כי נכון ליום 1.5.2014, חובו של העותר עומד על סכום של 33,254 ש"ח, וכי מיום 29.9.2013, לא שילם העותר סכום כסף נוסף, על-מנת לפרוע את חובו כלפי המתלון. בנסיבות אלה, נטען על-ידי המרכז לגבייה כי יש לדחות את העתירה על הסף, משום שאי-תשלום יתרת הפיצויים, במשך זמן כה ממושך, עולה כדי עשיית דין עצמית מצידו של העותר. בנוסף, הטעים המשיב 1, כי סעיף 5ג לחוק המרכז לגביית קנסות ואגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 (להלן: חוק מרכז הגבייה), קובע מפורשות שאין בידו סמכות לפטור נאשם מתשלום ריבית פיגורים שנצברה, בגין אי תשלום פיצויים שנפסקו בהליך פלילי. לגופו של עניין, טען המשיב 1 כי החלטותיו הן סבירות, והעותר לא הצביע על כל טעם המצדיק את התערבותו של בית משפט זה בהן.

8. המתלון הצטרף לעמדתו של המשיב 1, וביקש לדחות את העתירה על כל חלקיה. עוד ציין המתלון, כי ביום 31.3.2014 נערך דיון בפני ועדת השחרורים שעסק, בין היתר, בהצבת תנאי הנוגע לתשלום הפיצויים כאחד מתנאי השחרור המוקדם של העותר. במהלכו של הדיון, הצהיר העותר כי הוא יפעל בהתאם לאמור במכתבו של המשיב 1, מיום 2.3.2014, וישלם את חובו.

9. נוכח האפשרות שהועלתה על-ידי המשיב 1, כי העותר ישלם את יתרת סכום הפיצויים ב-18 תשלומים באשראי, התבקש העותר להודיע האם הוא עומד על עתירתו. ביום 18.5.2014, הודיע העותר, כי עתירתו עומדת בעינה. משום שאין ביכולתו לקבל את אישור הבנק להעמדת מסגרת האשראי הנחוצה, לשם פירעון יתרת סכום הפיצויים.

דיון והכרעה

10. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה של העתירה להידחות על הסף.

11. גזר דינו של בית המשפט המחוזי, במסגרתו הוטל על העותר לפצות את המתלון, ניתן לפני למעלה משנה ומחצה, אך העותר טרם שילם את מלוא סכום הפיצויים שנפסקו לחובתו. העותר פנה, מאז נגזר דינו, הן למשיב 1 והן לבית המשפט המחוזי, ובסופו של יום הוסכם לחלק את סכום הפיצויים לחמישה תשלומים. עוד ראוי לציין, כי בהתאם להחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 1.9.2013, היה על העותר לסיים את תשלום חובו עד לסוף שנת 2013. בהמשך, ניתנה לעותר שהות נוספת על-ידי המשיב 1, על-מנת להסדיר את תשלום הפיצויים, ומועד התשלום האחרון נקבע לחודש אפריל 2014. אם בכך לא די, הרי שרק באחרונה הודיע המשיב 1, כי העותר יוכל לשלם את סכום הפיצויים באשראי ב-18 תשלומים, והעותר אף הצהיר כי בכוונתו לעשות כן. עוד יש לזכור, כי

מחדלו של העותר מתעצם לנוכח העובדה כי בחלק ניכר מהתקופה שלאחר מתן גזר הדין הוא היה משוחרר ממאסר, ויכול היה להשתכר ולהשלים את פירעון חובו. חרף הגמישות שגילו הרשויות ביחסן אל העותר, שילם הלה רק כמחצית מסכום הפיצויים, ומחודש ספטמבר 2013, הוא נמנע מלהפקיד סכום כלשהו, לצורך פיצויו של המתלונן, אשר הותקף על-ידיו בצורה קשה, אך משום שמילא את תפקידו בעיריית תל אביב-יפו. בנסיבות אלו, נראה כי אי תשלום מלוא סכום הפיצויים במהלך תקופה כה ממושכת, עולה כדי עשיית דין עצמית מצידו של העותר, ובהימנעותו מלשלם את סכום הפיצויים בו חוייב, מנסה העותר להשיג הלכה למעשה, את המבוקש בעתירה, היינו פריסת תשלום הפיצויים למתלונן, על-פני תקופה לא קצרה. אין בידי לקבל התנהלות מעין זו. כפי שנקבע בבג"ץ 3483/05 די.בי.אס שרותי לווין (1998) בע"מ נ' שרת התקשורת, בפסקה 12 (9.9.2007):

"בית המשפט לא יפתח דלתותיו למי שעושה דין לעצמו, מזלזל בהוראות חוק ומבקש להעמיד את הרשות אל מול עובדות מוגמרות. האיסור על עשיית דין עצמי הינו חלק מכלל רחב יותר הדורש מבעל דין הפונה לבקש סעד מבית המשפט כי יפעל בניקיון כפיים [...] על כן, בעל דין הפועל בחוסר ניקיון כפיים יכול שימצא כי עתירתו תידחה על הסף בלא שטענותיו תידונה לגופן".

כוחם של דברים אלו יפה אף בענייננו, כאשר בעל דין עותר לפריסת הפיצויים שהוטלו עליו, ובו בזמן הוא מסרב לעמוד בתשלומים אותם קבע בית המשפט (ראו לעניין זה: בג"ץ 3587/10 דיין נ' המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (5.9.2010)).

אשר לבקשתו של העותר, להורות למשיב 1 לפטור אותו מתשלום ריבית הפיגורים שנצברה לחובתו, עיון בסעיף 5(ג) לחוק מרכז הגבייה מעלה, כי בעניין זה הדין הוא עם המשיב 1. בהתאם למצוותו המפורשת של המחוקק, מרכז הגבייה אינו מוסמך לפטור מתשלום ריבית פיגורים שנצברה, בגין אי תשלום פיצויים שנפסקו בהליך פלילי.

12. אשר על כן, דינה של העתירה למתן צו על-תנאי להידחות על הסף. נוכח תוצאה זו, מתייתר הדיון בבקשה למתן צו ביניים שהגיש העותר.

בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ב באייר התשע"ד (22.5.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
